

Talentian näkemyksiä hallituksen muistiolounnokseen 9.4.2021: Suuntaviivat covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallitulle purkamiselle.**Taustaa**

Suunnitelmassa kuvataan periaatteet ja suuntaviivat sille, miten koronaepidemian hillintään asetettuja rajoitustoimia ja annettuja suosituksia lievennetään ja puretaan asteittain. Lisäksi kuvataan rajoitusten hallitun purun edellytyksiä epidemiologisesta näkökulmasta ja asetetaan suuntaa antavaa aikataulua sille, millaisten vaiheiden kautta rajoitusten lieventämistä voidaan toteuttaa.

Suunnitelman tarkoituksena on luoda näkymää ja ennakoitavuutta kansalaisille, yrityksille ja yhteisöille. Tavoitteena on myös luoda luottamusta ja toivoa siihen, että palautuminen kohti epidemian perustasoa ja kanssaihminen kohtaamisista on toteutettavissa kaikilla alueilla kesän aikana.

Talentia pitää suunnitelmaa ensimmäisenä askeleena yhteiskunnan avaamiselle, mutta kansalaisten näkökulmasta tarvitaan kuitenkin laajempi strategia hyvinvoinnin turvaamiseen. Korona on vaikuttanut sosiaalihuoltoon ja erityisesti moniin heikompiosaisiin kansalaisiin.

Koronan vaikutuksista koottua seurantatietoa on hyödynnettävissä

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos on julkaissut säännöllisesti seurantaraportteja koronaepidemian vaikutuksista hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen vuosina 2020–2021. Tulokset kertovat, miten koronakriisi on syventänyt useiden ihmisten sosiaalista ja taloudellista ahdinkoa ja osoittaa sen, että tarve sosiaalihuollon palveluille kasvaa. Sosiaalipalveluiden kantokyvyn katsotaan olevan uhattuna.

Korona-aikana lasten ja perheiden tuen tarpeet ovat kasvaneet, koska ehkäisevien peruspalveluita on voimakkaasti supistettu. On syntynyt hoitovajetta, joka on johtanut ongelmien kasautumiseen ja vaikeutumiseen.

Pitkäaikaistyöttömien määrä on koronakriisin myötä kasvanut ja erityisesti työttömyys on kohdistunut nuoriin ikäluokkiin. Rajoitustoimet ovat jakaneet vanhuspalvelujen asiakkaat kahtia: monet ovat kokeneet yksinäisyyttä ja toisaalta toiset ovat kokeneet olonsa turvalliseksi myös korona-aikana.

Sosiaalipäivystysten työtehtävistä lähes 40 prosenttia liittyi loppuvuodesta 2020 lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden asioihin. Yhteydenotot sosiaalipäivystykseen lisääntyivät vuoden 2020 aikana normaalitilanteeseen verrattuna. Sosiaalipäivystysten tilanne heijastelee sosiaalipalvelujen kantokykyä koronaepidemian aikana: asiakkaiden pääsy virka-aikaisiin palveluihin on ollut vaikeaa erityisesti työikäisten ja ikääntyneiden kohdalla.

Myös sosiaalibarometrin (2021) tulokset osoittavat, että palvelujärjestelmä ei pysty vastaamaan ihmisten ongelmiin. Apua on sosiaalityöntekijöiden mukaan saanut selkeissä ja yksinkertaisissa ongelmissa, kuten ruoka-avussa tai asunto- ja etuusasioissa. Mitä vaikeampia ja monisyisempiä ongelmat ovat, sitä heikommin pystyttiin tarjoamaan apua. Erityisesti huonosti on pystytty vastaamaan mielenterveyspalveluihin pääsyä odottavien asiakkaiden tarpeisiin tai niiden, jotka eivät pystyneet hyödyntämään etä- ja digipalveluita ja muuten toimintakyvyltään heikkojen ihmisten tarpeisiin.

Myös kansallisen lapsistrategian koronatyöryhmä on arvioinut lapsen oikeuksien toteuttamista ja koronakriisin vaikutuksia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin. (Valtioneuvoston julkaisu 2021:2.) Työryhmän johtopäätösten mukaan kriisi uhkaa lisätä eriarvoisuutta lasten ja nuorten keskuudessa.

Esitys

Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 2. vaiheen raportti (2020:17) julkaistiin kesäkuussa 2020 tilanteessa, jossa epidemian toisen aallon tuloa ei osattu ennakoida ja arvioida koronakriisin pitkittymistä. Koronakriisin jälkihuoltoon tarvitaan nyt erilaisten seurantatietojen, selvitysten ja arviointiraportteihin perustuvia tekoja ja niiden edellyttämiä taloudellisia resursseja kuntiin. Pitkäaikainen korjaava työ on ulotettava osaksi tulevien hyvinvointialueiden palvelustrategiaa ja palveluita. Kriisin jälkihuollossa tarvitaan vahvaa sosiaalihuoltoa ja hyvinvoivia sosiaalihuollon laillistettuja ammattihenkilöitä.

- Valtion ja kuntien on yhdessä arvioitava sosiaalipalveluiden kantokyky ja päätettävät kantokykyä turvaavista toimenpiteistä.
- Kuntien sosiaalipalveluihin tulee tehdä koronakriisin jälkihuollon välitön suunnitelma ja varata resurssit sen toteuttamiseen.
- Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset on huomioitava kokonaisvaltaisesti ja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin turvaamiseen on varmistettava riittävät voimavarat.
- Sosiaalialalle tarvitaan oma alakohtainen työhyvinvointiohjelma. Alan kuormitustekijät tunnistetaan jo, mutta ratkaisukeinoja työolosuhteiden parantamiseen, työkykyjohtamisen ja osaamisen kehittämiseen vastaamaan työn kasvavia osaamisvaatimuksia ei sen sijaan ole aktiivisesti kehitetty.
- Sosiaali- ja terveysministeriön tulee lisätä ohjausta ja valvontaa kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden työsuojelun yhteistoiminnan vahvistamiseksi ja lainmukaisen työturvallisuusvastuun toteuttamisesta.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Jenni Karsio
puheenjohtaja

Marjo Katajisto
erityisasiantuntija